

30. výročie rómskej púte v Gaboltove 4.8.2024 Motto púte: Vďačnosť

Drahí otcovia arcibiskupi Bernard a Jonáš, drahí hostia, bratia a sestry,

stretávame sa tu na Mariánskej hore v Gaboltova po 30-krát. Prvýkrát sme sa tu stretli v roku 1993. Takže niečo nám matematický neseďí, lebo máme rok 2024. Pred štyrmi rokmi nás zastavila pandémia a o rok neskôr, v roku 2021, prišiel Svätý otec František na Luníku IX do Košíc. Takže tieto **dva** roky nám chýbajú v našom počítaní.

Určite sú tu aj tí, ktorí sa zúčastnili všetkých tridsiatich ročníkov, ale asi nás nebude veľa... Tohtoročná **púť** sa nesie v duchu vďačnosti **Bohu a Márii**, za všetky dobrá, ktoré sme počas týchto rokov mohli na tomto mieste získať. Zároveň chcem, aby sme si dnes zaspomínali na všetkých tých, **ktorí sa rómskej pastorácii** venovali počas svojho života a boli **aj späti** s touto našou púťou, ale dnes už tu medzi nami nie sú: Otec Ondrej Porubec, otec Teodor Gavenda, diakon Michal Horvát, pán Róbert Neupauer ... a určite by sme mohli pridať aj o. Jozefa Krišandu, či don Mária Riboldiho a ďalších ...

Aby sme si ich lepšie priblížili, poprosím priniesť prvý obraz, Ondreja Porubca

Na **Ondreja Porubca** si možno vy najstarší ešte pamätáte, ktorý sa nám z tohto miesta aj prihovára. Ondrej ovládal plynule rómsky jazyk a bol priekopníkom rómskej pastorácie na Slovensku počas totality. On ukázal svojou húževnatosťou, že kde je vôľa, tam je aj cesta. Ondrej mal odvahu, mal vysoký stupeň osobnej **originality** i pastoračných prístupov...

Bol bojovníkom na troch poliach, bojoval s komunistickým režimom, bojoval s Rómami a bojoval aj so Slováckmi. Bol farárom v obci Toporec.

Narodil sa pri **Zlatých Moravciach**. Veľmi skoro mu zomrela mama, zostal polosiroťou. Naši predkovia hovorili, že keď zomrie otec- je to pol psoty, keď zomrie mama je to celá psota, bieda... S Ondrejom sa život nemaznal. Po maturite sa hlásil na teológiu, ale vtedy rozhodovali o prijatí na štúdium komunistický funkcionári, ktorí určovali kvóty, koho príjmu a koho nie... Ondreja neprijali, ale nakoniec nastúpil na miesto náhle zosnulého bohoslovca za Spišskú diecézu. Za kňaza bol vysvätený v roku **1965** a v roku **1969** sa stal správcom farnosti v Toporci. Ondrej bol pracovitý, muž pravidiel. Prísny, ale s otcovským srdcom. Farnosť zveľadil materiálne, ale aj duchovne. Sám spomínal, že prvé roky nielen kľáčal, ale hodiny ležal pred svätostánkom, odkiaľ čerpal silu pre svoju prácu. Krstil, neúnavne vyučoval náboženstvo už v materskej škole, sobášil i pochovával. Za jeho pôsobenia veľká časť Rómov pravidelne navštevovala nedelňú svätú omšu a pristupovala k sviatostiam. Chodieval s nimi na púte. On nerobil rozdiely medzi ľuďmi a tak značnou mierou prispel k pokojnému spolunažívaniu všetkých veriacich. Ondrej pôsobil v **Toporci 30 rokov** (1969-1999) - až do svojej smrti. Šesť krát bol tu s nami v Gaboltove... na poslednú púť už neprišiel ... lebo bol vážne chorý.

Teraz poprosím zástupcu spišskej diecézy o. Mariána Sivoňa, aby priniesol ruža vďačnosti za tohto obetavého kňaza spišskej diecézy

Druhého koho chcem spomenúť je o. Teodor Gavenda – ktorý sa skoro 20-krát zúčastnil tejto našej púte ... tento salezián, prežil väčšinu svojho kňazského života medzi Rómami.

Narodil sa v Trenčíne. V roku 1978 sa presťahoval do Popradu, kde pracoval ako robotník a zároveň sa **tajne** pripravoval na rehoľné i kňazské povolanie. Jeho apoštolská horlivosť mu priniesla aj kríž, štátna moc ho sledovala a v roku 1987 ho **obžalovali** z marenia dozoru nad cirkvami a náboženskými spoločnosťami, za čo mu uložili trest odňatia slobody na šesť mesiacov, s podmieneným odkladom **výkonu trestu** na jeden rok.

Teodor aj napriek všetkému pokračoval a 30. decembra 1990, bol vysvätený za kňaza. V deväťdesiatom-prvom ho predstavení poslali do Bardejova, kde bol poverený službou direktora. **Horlivo pracoval medzi mladými a dospelými Rómami na Poštárke.** V deväťdesiatom šiestom bol preložený do Michaloviec, kde sa živo zaujímal o ľudí na Angi.mlyne, medzi ktorými rozbehol misijnopastoračnú činnosť.

V roku 2002 sa vrátil späť do Bardejova, kde pokračoval v pastoračnej práci na Poštárke, *(zmierňoval napätia, budoval mosty, sprostredkoval materiálnu pomoc tým najchudobnejším)*. V roku 2011 sa vrátil k svojim krajanom do Dubnice nad Váhom, ale ani tam nezabúdala na **rómsku mládež**. Pravidelne cestoval na rómsky internát do Kremnice, kde sa venoval ich duchovnému sprevádzaniu, až pokiaľ mu to neprekazila ťažká choroba.

Svojou jednoduchosťou, dobrotou, obetavosťou a **nekonfliktnou povahou** sa trvale zapísal do života mnohých ľudí. Teodor Gavenda zavíril svoj život v chorobe, ktorú trpezlivo znášal. Po vážnej operácii začal rapídne chudnúť a jeho stav sa nezlepšoval, jeho hmotnosť klesla na 50 kíl. Niekoľko dní pred smrťou **si sám zavolať kňaza, aby ho zaopatril**. Chcel sa vyspovedať a rekapitulovať svoj život. Bol pokojný a vyrovnaný.

Priblížim Vám jeho poslednú komunikáciu s kňazom, ktorý za nim prišiel do nemocnice. Teodor mu povedal : „**Zober všetko, už nič nepotrebujem...**“ Kňaz sa ho spýtal: „*Nezdá sa ti, že ten život prešiel rýchlo?*“ „**Áno, ale bol pekný**“. Kňaz sa ho opýtal: „*A z ktorej činnosti si mal v živote najväčšiu radosť?*“ Teodor na smrteľnej posteli povedal: **“Veľmi rád som pracoval s Rómami”** (toto boli jeho posledné slová). Teodor bol veľmi vysilený a preto mu kňaz navrhol, že ho príde navštíviť na druhý deň. Lenže na druhý deň upadol do umelého spánku, z ktorého sa už neprebudil. Zomrel 9. decembra 2014, ako 57 ročný. Teodor mi bol veľmi blízky, vzácny, bol to dobrý kňaz, pod jeho vedením som pracoval 12 rokov a veľa som sa od neho naučil.

Poprosím nášho spolubrata Juzeka, aby položil pred oltár ružu vd'ačnosti za nášho o. Tea...

Rómsky diakon Michal Horváth – Michal odišiel do večnosti pred štyrmi rokmi, 17. apríla 2020, ako 62 ročný. Dovtedy bol vždy medzi nami na tejto púti...

Dominantnou postavou v jeho živote bol jeho vlastný otec, ktorý pracoval 30 rokov ako robotník v Košiciach, kde za prácou dochádzal denne 50 km. *Otec je v rodinne veľmi dôležitý, otec je v rodinne veľmi potrebný, otec je v rodinne nenahraditeľný...* Jeho rodičia chodili do kostola, čo bolo v tej dobe veľmi vzácne medzi Rómami, pravidelne sa zúčastňovali s majoritou na púti v Levoči, kde brávali aj svoje deti. **Veľkú úlohu** v jeho živote **zohrali** aj kňazi, zvlášť Ján Švec Billy a iní, ktorí si ho všimli a prejavili mu pozornosť a pomoc. Po základnej vojenskej službe sa Michal oženil a s manželkou Dankou, mali spoločne päť detí.

Po páde komunizmu si urobil katechetický kurz a následne pokračoval v **štúdiu** teológie. Po ukončení bol vysvätený za diakona. Pracoval s rómskou komunitou v Hanušovciach nad Topľou, ale aj v okolitých dedinách. **Rád** navštevoval pútnické miesta.

Bol **dlhoročným** členom Rady pre Rómov a menšiny pri Konferencii biskupov Slovenska. V roku 1998 otvoril v Hanušovciach Komunitné centrum, pripravoval **rómske páry** na prijatie sviatosti manželstva, detí na prvé sväté prijímanie, mladých na sviatosť birmovania. Michal zakladal aj ružencové spoločenstvá, založil **zbor** i hudobnú skupinu.

Hanušovčania viackrát účinkovali, ale aj dnes účinkujú tu na našej púti. Vďaka ti Michal aj vám, ktorí v tejto jeho **nedokončenej** misii pokračujete.

Poprosím jeho manželku Danku, aby priniesla ružu vďačnosti za svojho manžela Michala,

Posledného, na ktorého chcem spomínať, je p. Róbert Neupauer.

Robo Neupauer, laik, ktorý mal **našartovanú** kariéru novinára v Bratislave. Ale po osobnej skúsenosti s Bohom dostal pozvanie a uistenie, že jeho životné poslanie je medzi **Rómami**, doma, na rodnom Spiši.

Robo bol s Božou pomocou **mostom** medzi Rómami a Slovákmi. **Tí čo ho dobre poznali, ho nazvali prorokom dnešnej doby.**

Na začiatku začínal veľmi skromne, v rómskej osade Krížová Ves, kde pôsobil viac ako 10 rokov. Mnohí ho považovali na začiatku za **naivného**, ale . . . . . jeho vytrvalosť ich postupne presvedčila. Postavil pastoračné centrum, zakladal malé spoločenstvá, organizoval detské tábory, či viedol animátorskú školu.

Jeho vplyv sa postupne **rozširoval**, spoluorganizoval Festrom, pracoval na časopise Rómska Samária. Robo bol muž, ktorý mal schopnosť **kumulovať** prácu misijnú-pastoračného, komunitného aj sociálneho pracovníka.

Svoje skúsenosti, vložil do svojej dizertačnej práce, ktorú aj úspešne obhájil. V roku 2018 nastúpil ako poradca pre sociálne vylúčené komunity Prešovského samosprávneho kraja.

Všetko ale zastavila choroba, postupne sa strácal, **jeho sily života prehrávali boj so silami nekonečna**. Posledné mesiace **mal túžbu venovať sa už iba vzťahom, nič iné už pre neho nemalo cenu.**

Uplynulo päť rokov od jeho odchodu, vďaka za jeho myšlienky, za jeho príklad a službu. Je pravdou, že jeho najbližšia rodina, manželka Marta a ich syn, si ho veľmi **neužili**. Odišiel veľmi skoro, odišiel veľmi mladý, ako 43-ročný zanechal po sebe 8-ročného syna a manželku, na vrchole síl, s jasnou víziou angažovať sa v prospech spoločenského dobra. Robo, prihovárajte sa tam hore za Slovenský a Rómsky národ.

Poprosím jeho manželku Martu, aby priniesla ružu vďačnosti za svojho manžela.

Kňazi Ondrej a Teodor, diakon Michal i laik Róbert, všetci títo naši štyria bratia zomreli na tú istú chorobu – na rakovinu. **Verím**, že už sú v blízkosti nebeského Otca. Prihovárajte sa za nás ... ďakujeme Vám, potrebujeme to...

Zároveň chcem poďakovať aj Vám všetkým tu prítomným, ktorí ste pokračovateľmi šírenia evanjelia medzi Rómami, ten **pomyselne zasiaty** strom pred 30 rokmi, ale aj ten **symbolický** strom posadený po mojej pravej ruke dnes o. arcibiskupom, prinesie 30, 60 či 100 násobnú úrodu... to posúdia ďalšie generácie....

Všimnite si tých medzi vami, čo majú rovnaké tričká s červeným kolesom na chrbte ... Môžu nám aj zamávať, aby sme si ich lepšie všimli... ide o **stovku** angažovaných dobrovoľníkov, misionárov medzi tými, ktorí to potrebujú... Vybrali sme symbolicky aj 30 miništrantov,

ktorých máme okolo oltára, z jednotlivých misijno-pastoračných diel... aj chlapci nám môžu zamávať...

Teraz by som ešte úplne na záver poprosil o. arcibiskupov, aby položili posledné **dve ruže vd'ačnosti 29. a 30. do vázy**, za tých tridsať rokov misijno-pastoračnej práce medzi Rómami. Ďakujem

Všetci sme pozvaní šíriť Božie kráľovstvo, zasievať dobro okolo seba. Nech za nás orodujú a nám pomáhajú aj veľkí rómski mučeníci, blahoslavení Zefirín a Emília.

Zakončím slovom, ktoré na záver svojej návštevy na Luníku IX. v Košiciach použil sv. otec František. Palikeraf. Ďakujem. Amen

---